

พิธีกรรมเซียงซ้องของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

Performant Arts from the Rituals of Siang Khong of Thai-Lao Ethnic Groups

มลินี พรหมลาย

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง พิธีกรรมเซียงซ้องของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว บ้านตาโกน ตาบลตาโกน อําเภอมืองจันทร จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของพิธีกรรมเซียงซ้อง ในด้าน ความเชื่อเรื่องเซียงซ้องที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน โดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้ ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเซียงซ้อง สํารวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่บ้านตาโกนที่มีการทาพิธีกรรมเซียงซ้อง สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากชาวบ้านและผู้สืบทอดพิธีกรรมเซียงซ้อง ศึกษาบทบาทของพิธีกรรมเซียงซ้องที่มีต่อวิถีชีวิตบ้านตาโกน ตาบลตาโกน อําเภอมืองจันทร จังหวัดศรีสะเกษ ใช้วิธีดาเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว บ้านตาโกน ตาบลตาโกน อําเภอมืองจันทร จังหวัดศรีสะเกษ มีความเชื่อเรื่อง ผีแถน ว่าเป็นเทวดาหรือผีฟ้าอยู่บนสวรรค์ มีอำนาจบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ แก่มนุษย์ สัตว์ และพืชพันธุ์ธัญญาหาร บนโลกได้ ชาวบ้านจึงให้ความเคารพนับถือแถนมาก เมื่อทุกซั้วหรือสิ่งใด มักจะบนบานให้แถนช่วยเหลือ แต่ละปีจึงมีพิธีกรรมเซียงซ้องเพื่อเสี่ยงทายในเรื่องของฝนฟ้า ว่าฝนจะตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่ ซึ่งมีการประกอบพิธีกรรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเชื่อว่าเป็นพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์พิธีกรรมหนึ่ง การประกอบพิธีกรรมเซียงซ้องหรือเสี่ยงซ้องเป็นพิธีกรรมที่สร้างขึ้นจากความเชื่อในเรื่องผีใช้ในการเสี่ยงทายเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถทราบได้ เสี่ยงทายหาสิ่งของที่หายไป ทานายเกี่ยวกับการทามาหากิน และขับไล่ผี สิ่งชั่วร้ายที่มารบกวนความสุขของคนในหมู่บ้าน เซียงซ้องเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน จะใช้ก็ต่อเมื่อหมดทางแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตามกฎเกณฑ์ของสังคม ถ้าท้องถิ่นใดมีความเชื่อในพิธีกรรมนี้ชาวบ้านจะไม่กล้า ทาผิดซึ่งทาให้ท้องถิ่นนั้นอยู่ด้วยความเชื่อสัจย์และมีความสุข ทาให้ชาวบ้านตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เกิดความสามัคคี ความซื่อสัจย์ ความเป็นธรรม ในหมู่คณะ สถานที่ในการกระทำพิธีกรรมเซียงซ้องนี้จะใช้บริเวณวัดจัดพิธีกรรมเซียงซ้องของทุกปี การจัดพิธีกรรมเซียงซ้อง จัดได้ตลอดทั้งปี ซึ่งในแต่ละครั้งจะจัดพิธีอยู่ 1 วันหรือ 3 วันแล้วแต่เหตุการณ์ ที่ชาวบ้านอยากรู้ อยากรถาม ถ้าจัด 3 วัน วันที่ 3 ช่วงเช้าจะทาบุญเลี้ยงพระให้กับเซียงซ้องผีแถนและเทวดาทั้งหลาย ชาวบ้านมีความเชื่อว่าเซียงซ้อง ผีแถนและเทวดา มีบุญคุณกับชาวบ้าน จึงให้ความเคารพต่อเซียงซ้องมาปัจจุบันพิธีกรรมเซียงซ้องที่บ้านตาโกน

ยังคงรักษาความเชื่อที่มีมาแต่โบราณไว้ได้เป็นอย่างดีเหนียวแน่น นอกจากนี้หน่วยงานราชการในพื้นที่ ยังคงให้การสนับสนุนในพิธีกรรมนี้เป็นอย่างดี

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (ศิลปะการแสดงพื้นบ้านนานาชาติ) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2

คำสำคัญ : พิธีกรรม, เชียงซ่อง, ชาตัพันธุ์ไทยลาว

บทนา

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งวัฒนธรรมหลวงและราษฎร์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีการแพร่กระจายและปรับใช้จนเกิดการผสมผสานกลมกลืนทำให้วัฒนธรรมเดิมในท้องถิ่นเริ่มลด ความสำคัญลง บางอย่างได้สูญหายไป ส่วนที่ยังคงอยู่ในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะบางอย่างที่แตกต่าง จากเดิมแต่ยังคงอัตลักษณ์ของตนเองให้เห็น กิ่งแก้ว อรรถากร (2520 : 1) กล่าวว่า พิธีกรรม เป็นวัฒนธรรมที่คนในสังคมได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงทางจิตใจ ทำให้มีความสุขสมหวังและเชื่อว่าพิธีกรรมต้องนำไปสู่ผลที่คาดหวัง ทำให้เกิดความสวัสดีมงคลอยู่เย็นเป็นสุข ลักษณะของพิธีกรรมมีอยู่ 2 ประการ คือ เน้นเรื่องของจิตใจ และเน้นเรื่องสัญลักษณ์ ในสังคมไทยมักประกอบพิธีกรรมตามโอกาสต่างๆ ตั้งแต่เกิดไปจนตาย เนื่องจากพิธีกรรมเป็นผลิตผลของมนุษย์และมีโครงสร้างของตนเอง แต่ไม่สามารถจะคงอยู่ได้โดดเดี่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราณี วงษ์เทศ (2525 : 27) ได้กล่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมว่า วิธีการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์นั้นจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจรูปแบบของพิธีกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นพิธีกรรมในสังคมนั้น กลุ่มชาตัพันธุ์ไทยลาวมีความเชื่อต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ศาสนาหรือคติทางศาสนา เรื่องบุญกรรม ซึ่งปรากฏในวิถีชีวิตของชาตัพันธุ์ไทยลาวในอดีตถึงปัจจุบันเกี่ยวกับการนับถือศาสนา การปฏิบัติพิธีกรรมและรวมถึงความเชื่อเรื่องบุญกรรม จะตอบสนองและติดตามตัวตามทั้งอดีตชาติ ชาติปัจจุบัน และชาติหน้า ซึ่งได้ใช้โอกาสในชาติปัจจุบันทำบุญให้มากเท่าที่ทำได้ ผลบุญจะตอบสนองในชาติหน้าถือว่าเป็นการวางแผนระยะยาวถึงชาติหน้า(อภิศักดิ์ โสมอินทร์. 2529 : 31) ดังเช่น กลุ่มชาตัพันธุ์ไทยลาว ที่อาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่นในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด มหาสารคาม ยโสธร อุบลราชธานี และศรีสะเกษ มีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมในการเสี่ยงทาย ที่เรียกว่า พิธีกรรมเชียงซ่อง โดยมีความเชื่อว่าความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดจากผีบรรพบุรุษผีแถน เทวดาเป็นผู้กระทำ สิ่งที่จะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลต้องจัดพิธีกรรมเชียงซ่องเพื่อให้เชียงซ่องเป็นสื่อกลางระหว่างคนบนโลกมนุษย์ กับผีแถน ผีบรรพบุรุษ เพื่อไต่ถามถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความแห้งแล้งในหมู่บ้าน เพื่อที่จะเช่นส่งเวทย์ต่อผีแถนและผีบรรพบุรุษ เพื่อให้เกิดความพอใจและกระทำให้ฝนได้ต้องตามฤดูกาล

3 พิธีกรรมเซียงซ่องทำขึ้นเพื่อเสี่ยงทายในเรื่องที่ยากรู้ หรือหาข้อสรุปไม่ได้ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว โดยมีเซียงซ่องเป็นสัญลักษณ์ตัวแทน ทาหน้าที่ติดต่อหรือเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับเทวดาหรือผีแถน เพื่อหาวิธีการเสี่ยงทาย อาจได้คำตอบโดยการถามในเรื่องที่ยากรู้ยากเห็นด้วยการเซียงเซียงซ่องมาเข้าสู่ในซ่องที่เตรียมไว้ จะมีผู้หญิงสองคนที่ถูกเลือกจากเซียงซ่องมาเป็นตัวแทนของ เซียงซ่องหรือเรียกกันอีกอย่างว่า เมียเซียงซ่อง จะทาหน้าที่ถือเซียงซ่องในการประกอบพิธีกรรม จะทาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่การทาหุ่นเซียงซ่อง การเซียงเซียงซ่องเข้าสู่หุ่น การประกอบพิธีทางศาสนา พิธีกรรม เซียงซ่องจะสมบูรณ์จะต้องมีองค์ประกอบต่างๆในพิธีซึ่งจะประกอบด้วย หุ่นเซียงซ่อง เมียเซียงซ่อง เฒ่าจ้าว ชั้น 5 และเครื่องเช่นครบถ้วนถูกต้องตามที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ บ้านตาโกน ตาบอลตาโกน อาเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวอาศัยกันอยู่อย่างหนาแน่น วิถีชีวิตของชาวบ้านตาโกนในปัจจุบันยังคงเป็นวิถีชีวิตอย่างเรียบง่าย อยู่กันในลักษณะของระบบเครือญาติมาโดยตลอด มีความเชื่อมั่นในผู้หนา มีความสามัคคี กลมเกลียวและยังเป็นสังคมแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อีกทั้งต้องพึ่งพาตนเอง ดังนั้นจึงควรพึงระวังในเรื่องของการไหลบ่าทางวัฒนธรรมของสังคมเมืองสู่ชนบท ส่วนในเรื่องพิธีกรรมนั้นยังไม่มีกรไหลบ่าของวัฒนธรรมภายนอกเข้ามา อีกทั้งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นไว้ได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งพิธีกรรมเซียงซ่องยังคงยึดถือหลักปฏิบัติประกอบพิธีกรรมอย่างเคร่งครัด เป็นลำดับขั้นตอนที่มีความสมบูรณ์แห่งพิธีกรรมอย่างครบถ้วน ตามประเพณีดั้งเดิมของชาติพันธุ์ไทยลาวอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพิธีกรรมเซียงซ่อง เพื่อที่จะอนุรักษ์ประเพณีนี้ไว้เพื่อเผยแพร่ ตลอดจนใช้เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน เพื่อนบ้าน และสังคมได้อีกต่อไป

ความเป็นมาของพิธีกรรมเซียงซ่อง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้น ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวโดยใช้ภาษาตระกูลไท (ลาว) เป็นภาษาแม่ หรือภาษาถิ่นมีการใช้ภาษานี้สื่อสารกันมาอย่างต่อเนื่องนับหลายชั่วอายุคน จึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับคนลาวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นอย่างดี ประกอบกับหลักฐานทางโบราณคดีหลายส่วนชี้ว่าดินแดนภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ4 นี้เสมือนดินแดนเดียวกันกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีเพียงแม่น้ำโขงกั้นแยก ให้อยู่คนละประเทศเท่านั้น คนไทยและคนลาวจึงมีบุคลิกลักษณะหลายอย่างเหมือนกัน มีความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง กันมากแทบจะแยกกันไม่ออกมาใครเป็นคนไทย และใครเป็นคนลาว แม้แต่คนไทยเองบางคนก็ยังเรียกตนเองว่าเป็น “คนลาว” การประกอบพิธีเซียงซ่องหรือเสี่ยงซ่องของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวเป็นพิธีที่สร้างขึ้นจากความเชื่อในเรื่องผี ใช้ในการเสี่ยงทายเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถทราบได้เช่น เสี่ยงทายหาสิ่งของที่หายไป ทานายเกี่ยวกับการทามาหากิน และขับไล่ผีที่มารบกวนความสุขของมนุษย์ และสิ่งชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน กล่าวได้ว่า เซียงซ่องเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน ถือเป็พิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ จะใช้ก็ต่อเมื่อหมดทางแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตามกฎเกณฑ์ของ

สังคม การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพิธีกรรมเซียงซ้องของบ้านตาโกน ตาบลตาโกน อาเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ หมู่บ้านนี้มีวัฒนธรรมและประเพณีเก่าแก่ที่หลากหลาย เพราะเป็นหมู่บ้านที่มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีลาว กูย บ้านตาโกนเดิมอพยพมาจากตาบลอีเซ ตาบลหนองม้า ตาบลเสียว ซึ่งเป็นเขตการปกครองของ อาเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ได้ย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ บ้านตาโกน ในปัจจุบัน มีภาษาพูด เป็นภาษาส่วย ภาษาลาว ใช้สื่อสารในท้องถิ่น สภาพทั่วไปของบ้านตาโกน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ลำห้วยที่สำคัญ คือ ห้วยทับทันและคลองแยก อาณาเขตของบ้านตาโกน ทิศเหนือ ติดกับตาบลอีเซ กิ่งอาเภอโพธิ์สุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ทิศใต้ ติดกับ ตาบลเมืองจันทร์ อาเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันออก ติดกับ ตาบลหนองใหญ่ อาเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันตก ติดกับ กิ่งอาเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์ อาชีพหลักการทำนา อาชีพเสริม ปลูกพริก ทอผ้าไหม เส้นทางคมนาคม การเดินทางเข้าสู่บ้านตาโกน ถนน รพช. 5109 เชื่อมระหว่างอาเภออุทุมพรพิสัย ถึงบ้านตาโกน ระยะทาง 19 กิโลเมตร พิธีกรรมของชาวบ้านตาโกนยังคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ลาวอยู่ โดยเฉพาะพิธีกรรมเซียงซ้อง เป็นพิธีกรรมที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาเป็นเวลาอันยาวนาน ด้วยการสืบทอดทางสายเลือด อย่างนายทิพย์ ไชโย ก็ได้สืบทอดมาจากพ่อซึ่งเคยเป็นผู้ดูแลเซียงซ้อง และ เป็นผู้ทาพิธีกรรมเซียงซ้องประจำหมู่บ้านตาโกน พิธีกรรมเซียงซ้องหรือเสียงซ้องเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่สร้างขึ้นจากความเชื่อในเรื่องการเสี่ยงทายในเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถทราบได้ เซียง หมายถึง ผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดรับรู้ได้ทุกอย่างตอบคำถามได้ทุกคำถาม ซ้อง หมายถึง ภาชนะที่ใช้ในการกักขังปลา กบ ปู หรือสัตว์อื่นๆ ที่ล่าหรือหามาได้ โดยสภาพทั่วไปการล่าสัตว์ถ้าใช้อาวุธหรือของมีคมจะทำให้สัตว์ที่ล่าได้ตายหรือบาดเจ็บ ทิ้งไว้นานๆ จะทำให้เกิดการเน่าเปื่อยได้ ภาชนะที่บรรจุสัตว์ถ้าทับเกินไป จะทำให้สัตว์ตายเร็วขึ้นและถ้าเป็นลักษณะมีฝาปิดเปิดได้เวลาเปิดสัตว์ที่อยู่ข้างใน อาจจะกระโดดหรือคลานหนีออกมาได้ ซ้องพัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องดังกล่าว คือมีลักษณะโปร่ง เบา มีซ้องซึ่งสามารถใส่สัตว์ลงไปในซ้องได้โดยไม่ต้อง ปิดฝา ทำให้สะดวกต่อการใช้ นอกจากนั้นยังสามารถปรับเป็นซ้องลอยผูกติดเอวคนหาปลาในน้ำลึกๆ ลากไปมาในน้ำได้โดยใช้วัสดุที่เบาและลอยน้ำได้ผูกขนาบ ไว้ทั้งสองข้างของตัวซ้อง อุปกรณ์การผลิตไม้ไผ่ หวาย มีด พร้า บ้านตาโกนเป็นหมู่บ้านที่ยังคงมีประเพณีและวัฒนธรรมที่ยังแน่นเหนียว 5 ดังเหตุการณ์ที่ผู้วิจัย ได้ไปร่วมในเหตุการณ์ในวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นวันแรกของการทาพิธีกรรมที่บ้านตาโกน ตาบลตาโกน อาเภอ เมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ชาวบ้านได้มีการทาพิธีกรรมเซียงซ้อง เพราะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้น้ำในนาแห้งขอดข้าวในนาเกิดความเสียหาย ชาวบ้านตาโกน จึงอยากจะรู้สาเหตุว่าทำไมฝนถึงไม่ตก จะตกหรือไม่ และในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 เป็นวันที่สองของการทาพิธีกรรม ซึ่งชาวบ้านตาโกนไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ในที่ประชุมเกี่ยวกับการตัดต้นมะขามที่มีอายุเก่าแก่เป็น 100 ปี ซึ่งกีดขวางทางเดินสายไฟฟ้า จำเป็นต้องตัดแต่ก็มีทั้งกลุ่มให้ตัดกับกลุ่มไม่ให้ตัด ซึ่งตกลงกันไม่ได้ จึงต้องมาฟังให้เซียงซ้องเป็นผู้ตัดสิน จึงได้ร่วมกันจัดพิธีกรรมเซียงซ้องขึ้นมาโดยพิธีกรรม นี้จะเริ่มตั้งแต่เวลาเช้าที่บ้านของเฒ่าเจ้าหรือผู้ดูแลเซียงซ้องมีคนในครอบครัวของ

เฒ่าจ้ำหรือ ผู้ดูแลเชียงซ่อง และชาวบ้านบางส่วนที่พอมีเวลาว่างจากการทานาก็จะพากันจัดเตรียม
 เครื่องเช่น ในพิธีกรรมใส่ถาดทรงกลมที่มีขนาดใหญ่พอประมาณ หลังจากนั้นในช่วงเวลาบ่าย 1 โมง เฒ่า
 จ้ำก็จะ เชิญท้าวเชียงซ่องลงมาจากหิ้งที่อยู่บนบ้าน นามาทาความสะอาดโดยการเช็ดถูให้หุ่นเชียงซ่องให้
 สะอาด แล้วนำข้าวสาร 3 กาใส่ลงไปในตัวเชียงซ่อง ส่วนหัวเชียงซ่องที่ทำด้วยน้ำเต้ากินข้าวสารใส่ลงไป
 3 กา ใส่กาไลเงินที่แขนของเชียงซ่อง ข้างละ 3 วง แล้วแต่งกายโดยการใส่เสื้อผ้าไหมสีดำแขนยาว ติด
 กระดุมมัดชายเสื้อให้เรียบร้อย หลังจากนั้นผูกผ้าไหมสีแดงที่หัวของเชียงซ่อง(ในส่วนของน้ำเต้า)แล้วเชิญ
 หุ่นเชียงซ่องพร้อมเครื่องเช่นไหว้ไปที่วัด ในเวลาบ่าย 3 โมง เมื่อไปถึงบริเวณวัดเฒ่าจ้ำก็จะนำหุ่นเชียงซ่อง
 ไปหาหลวงตาซึ่งท่านเป็นพระภิกษุที่เก่าแก่ของบ้านตาโกน ให้หลวงตาเสกมนต์คาถาลงไปที่น้ำขมิ้นแล้ว
 เป่ามนต์คาถาที่หุ่นเชียงซ่องและเฒ่าจ้ำพร้อมประพรมน้ำขมิ้นให้กับหุ่นเชียงซ่องและเฒ่าจ้ำเพื่อเป็น สิ
 ริมงคล หลังจากนั้นก็นำหุ่นเชียงซ่องมาที่จัดพิธีกรรม บริเวณจัดพิธีกรรมจะจัดเตรียมสื่อบูไว้เพื่อให้พระสงฆ์
 นั่งกระทำพิธีทางสงฆ์ ส่วนพระสงฆ์ที่มาร่วมในพิธีไม่จำกัดจำนวนแล้วแต่ความสะดวกและความพร้อม
 ของพระสงฆ์ในวันนั้นๆ นอกจากนี้ยังได้จัดเตรียมไม้กระดานที่มีเนื้อแข็งที่ยาวประมาณ 2 เมตรไว้ 1 แผ่น
 ไม้กระดานนี้เอาไว้เพื่อให้เชียงซ่องเคาะในเวลาตอบคาถาม เพราะเชียงซ่องไม่สามารถที่จะพูดได้แต่
 สามารถสื่อสารได้ด้วยการเคาะแขนลงบนแผ่นไม้กระดานที่เตรียมไว้ บางครั้งไม้กระดานที่6 เตรียมไว้เชียง
 ซ่องก็ไม่พอใจในไม้ที่เตรียมไว้ ชาวบ้านที่มาร่วมในพิธีต้องช่วยกันหาแผ่นไม้มาทำให้ใหม่จนกว่าเชียงซ่องจะ
 พอใจในแผ่นไม้ที่นำมา พิธีกรรมเชียงซ่องมีขั้นตอนของพิธีกรรมที่จะต้องดำเนินไปตามลำดับ ซึ่งมีลำดับ
 ขั้นตอนของพิธีกรรมดังนี้ เริ่มจากเฒ่าจ้ำก็จะนำหุ่นเชียงซ่องมาเริ่มเข้าพิธีกรรม พิธีเริ่มด้วยเฒ่าจ้ำไปเชิญ
 วิญญาณของผีปู่ตามารับรู้การทาพิธี เสร็จแล้วเฒ่าจ้ำจะเริ่มด้วยคาถาปลุกเสก โดยเฒ่าจ้ำจะนั่งพับเพียบ
 มีผ้าขาวพาดเฉียงบนบ่าข้างซ้าย หลังจากนั้นเฒ่าจ้ำจะจุดเทียน 1 คู่ และกล่าวอัญเชิญเทวดา 1 บท
 หว่านข้าวตอกแตก เพื่อให้เทวดาทั้งหลายมาเป็นสักขีพยาน ในการทาพิธีในครั้งนี้ แล้วกราบ 3 ครั้ง
 จากนั้นก็นำผู้ร่วมพิธีกรรมกล่าวคาไหว้พระ บูชาพระรัตนตรัย เมื่อไหว้พระเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระสงฆ์ ก็
 จะทาพิธีสงฆ์โดยการสวดมนต์ให้ศีลให้พร ผู้ที่เข้ามาร่วมในพิธีกรรม ผู้จับเชียงซ่องหรือชาวบ้านเรียกว่า
 เมียเชียงซ่องจะมาจับขาเชียงซ่อง จากนั้นเฒ่าจ้ำจะเทน้ำขมิ้นลงไปบนขัน เพื่อทำเป็นน้ำมนต์ สำหรับรด
 หุ่นเชียงซ่อง เหมือนเป็นการให้เชียงซ่องดื่ม เฒ่าจ้ำจะเริ่มท่องคาถา ปลุกเสกพร้อมเอาน้ำขมิ้นรดที่หุ่น
 เชียงซ่อง และเริ่มเสียดทายเพื่อต้องการทราบว่วิญญาณของเชียงซ่องมาสิงในหุ่นหรือยัง โดยเฒ่าจ้ำจะ
 เป็นผู้ถามว่า "ขณะนี้เชียงซ่องมาหรือยัง ถ้ามาแล้วขอให้หุ่นเคลื่อนไหวแรงๆ ถ้ายังไม่มาขอให้อยู่นิ่ง ๆ "
 เมื่อเฒ่าจ้ำกล่าวจบ ถ้าหุ่นเชียงซ่องไม่เคลื่อนไหว แสดงว่าวิญญาณเชียงซ่องยังไม่เข้าสิง หรืออาจเป็น
 เพราะผู้จับไม่ถูกใจเชียงซ่อง หรือผู้จับทั้งสองธาตุไม่ถูกกันอาจต้องเปลี่ยนตัวผู้จับใหม่ ถ้าหุ่นเชียงซ่อง
 เคลื่อนไหวแสดงว่าวิญญาณเชียงซ่องเข้าสิงแล้ว หากต้องการทราบหรือให้เชียงซ่องทำอะไร ก็จะทราบคา
 ตอบได้จากการเคลื่อนไหวของหุ่นเชียงซ่อง หุ่นจะเคลื่อนไหวในลักษณะโยกตัวไปข้างหน้าและข้างหลัง ซึ่ง
 จะเร็วและแรงมาก หากต้องการทราบที่อยู่ของสิ่งของที่เรารู้หรือมองเห็นได้ เช่น ผีหรือสิ่งของ

ที่ตกหายหรือแหล่งน้ำได้ดิน และชี้ตัวผู้กระทำความผิด หุ่นเซียงซ้องก็จะพาผู้จับทั้งสองวิ่งหรือเดินไปตามหาได้ โดยผู้จับไม่ต้องทำอะไรเพียงแค่จับหุ่นไว้ หุ่นก็จะพาไปเอง หลังจากพิธีกรรมเซียงซ้องเสร็จพิธีแล้ว ทั้ง 2 วันแล้ว เฒ่าจ๋าจะเชิญวิญญาณเซียงซ้องออกจากหุ่นเซียงซ้อง โดยการท่องคาถาบทสวดเป็นภาษาลาวและภาษาบาลี แล้วประพรมน้ำมนต์ลงไปให้ หุ่นเซียงซ้อง จากนั้น เฒ่าจ๋าก็จะนำหุ่นเซียงซ้องไปเก็บไว้ที่บ้านของเฒ่าจ๋า พอเช้าวันที่ 3 จะมีการทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระที่วัด เพื่ออุทิศส่วนบุญให้กับเซียงซ้อง ผีปู่ตา ผีแดน และเทวดา (ทิพย์ ชัยโย. สัมภาษณ์. 2555 : มีนาคม 3)

องค์ประกอบของพิธีกรรมเซียงซ้อง

การประกอบพิธีกรรมเซียงซ้อง มีองค์ประกอบของการประกอบพิธีกรรมดังนี้ ผู้ประกอบพิธีกรรมบุคคลที่ทำหน้าที่ในการทำพิธีกรรมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เฒ่าจ๋า หรือผู้ดูแลหุ่นเซียงซ้อง คือ คุณพ่อทิพย์ ชัยโย เป็นผู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในการประกอบพิธีกรรม เซียงซ้อง และยังมีพระสงฆ์ ผู้ถือหุ่นเซียงซ้องหรือเมียเซียงซ้อง ผู้ถามเซียงซ้อง ส่วนการแต่งกาย ผู้ประกอบพิธีกรรม แต่งกายเหมือนคนทั่วไป เพียงแต่คนที่เป้นหมอปลูกเสกจะมีผ้าสีขาวพาดบ่า ส่วนผู้ที่ร่วมในพิธีกรรมคนอื่นก็แต่งกายแบบคนธรรมดาทั่วไป นอกจากนี้ยังมีผู้ที่เข้าร่วมในพิธีกรรมได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน ชาวบ้านตาโกน และผู้ที่ให้ความสนใจในพิธีกรรมเซียงซ้อง สถานที่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมเซียงซ้องจะใช้บริเวณลานวัดเป็นสถานที่ทำพิธีกรรมเซียงซ้อง เพราะจะต้องใช้บริเวณที่กว้าง ผู้มาร่วมในพิธีมีจำนวนมากและที่สำคัญในขณะที่ทำพิธีกรรมต้องใช้บริเวณกว้างแล้วแต่เซียงซ้องจะเดินหรือวิ่งไป ส่วนเรื่องของวันและเวลาในการประกอบพิธีกรรมสามารถประกอบพิธีกรรมได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นเวลากลางคืน พิธีกรรมเซียงซ้องในแต่ละครั้งจะทำใน 1 วัน หรือ 3 วัน แล้วแต่โอกาสหรือเรื่องที่ถามนั้นยังหาข้อสรุปไม่ได้ เครื่องใช้ในพิธีกรรม เครื่องปลุกเสก จะมีอะไรบ้างนั้นก็แล้วแต่เฒ่าจ๋าจะจัดหา ซึ่งพิธีกรรมเซียงซ้องของบ้านตาโกนนี้จะประกอบด้วยกรวยดอกไม้ชันทัน 5 ชัน ผ้าชิ้น 1 ผืน ผ้าโสร่ง 1 ผืน ผ้าขาว 1 ผืน เงิน 12 บาท ข้าวสาร 1 ถ้วย ข้าวตอก 1 ถ้วย น้ำมัน 1 แก้ว อุปกรณ์ในพิธีกรรม อุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับพิธีกรรมเซียงซ้องที่ขาดไม่ได้คือหุ่นเซียงซ้องเซียงซ้องหรือเมียเซียงซ้องเป็นพิธีที่สร้างขึ้นจากความเชื่อในเรื่องผี การทำพิธีปลุกเสกเซียงซ้องจะต้องมีอุปกรณ์ ที่จะใช้ในพิธีอย่างครบถ้วน จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามที่หมอดูต้องการไม่ได้ เพราะถ้าอุปกรณ์ไม่ครบเซียงซ้องก็จะไม่ลงสิงในหุ่นเซียงซ้อง อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำพิธีปลุกเสก ประกอบด้วย

1. หุ่นเซียงซ้องที่ตกแต่งให้เรียบร้อยพร้อมที่จะทำพิธีได้ทันที
2. คาย หมายถึง ค่ายกครูในการทำพิธีและอาจรวมไปถึงเครื่องปลุกเสกด้วย ต้องเตรียมคายเป็น

ตามที่หมอดูกำหนด

3. หมอปลูกเสก เป็นผู้ทำการปลุกเสกเซียงซ้อง ซึ่งจะขาดไม่ได้
4. ผู้จับหรือผู้เฒ่า หมายถึง คนที่หมอดูเตรียมไว้สำหรับจับขาหุ่นเซียงซ้อง จำนวน 2 คน ควรเป็นผู้ที่เคยจับเซียงซ้องในครั้งก่อนๆ มาแล้ว คนจับเซียงซ้องเป็นคนที่สำคัญในพิธีจะขาดไม่ได้ การจับเซียงซ้อง

ไม่ใช่ว่าใครก็สามารถจับได้ คนจับบางที่เรียกว่า "คนเค้าเชียงซ่อง" ต้องเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงและจิตใจ 8

5. ผู้ถามเชียงซ่อง จะเป็นใครก็ได้ แต่ควรเป็นคนที่มีไหวพริบเฉลียวฉลาด ในการพูดจาชักถาม ปัญหาหรือเรื่องราวต่างๆ ได้ดี หรือถ้าการทำพิธีเชียงซ่องที่ต้องเชิญผีตามาเข้าสิงก็ต้องมี "เฒ่าจ๋า" หมายถึงผู้ดูแลศาลเจ้าปู่ตามาเป็นผู้ชักถามเชียงซ่องหรือร่วมพิธีด้วย

6. เครื่องปลุกเสก จะมีอะไรบ้างนั้นก็แล้วแต่หมอปลุกเสก ประกอบด้วย ดอกไม้สีขาว 1 คู่ เทียน 1 คู่ หมาก 1 คา บุหรี่ 1 มวน พริก 1 เม็ด เกลือ 1 หยิบมือ ปลาร้า 1 ช้อน มะขาม 1 ฝัก สุรา 1 ขวด เงิน 1 สตางค์ เป็นค่าคาย (ค่ายกครู) นอกจากนี้ยังมีเครื่องเช่นหัวผีปูตาอีก ได้แก่ ดอกไม้และเทียนอย่างละ 5 คู่ (ชั้น 5) เหล้า 1 ขวด ไข่ไก่ 1 ฟอง สวดย (กรวยใบตอง) 4 อัน

การทำหุ่นเชียงซ่องจะเอาไม้ที่มีเนื้อแข็งยาวขนาด 60-70 เซนติเมตร จำนวน 2 ท่อน เสียบทะลุ ด้านล่างขึ้นไปยังปากช่องเพื่อทำเป็นขา แล้วเอาไม้เนื้อแข็งที่ยาว 50 เซนติเมตร จำนวน 1 ท่อน เสียบข้าง ตอนบน เพื่อทำเป็นแขนมัดไม้ทั้ง 3 ท่อน เข้าด้วยกัน และมัดให้แน่นไว้ภายในตัวซ่อง เพื่อไม่ให้หลุดออกจากกัน ในขณะที่เชียงซ่องเคลื่อนไหวแรงๆ ในตอนที่ทำพิธี เมื่อมัดแขนและขาเชียงซ่อง แน่นแล้ว ก็เอาผล น้ำเต้าที่แห้งกรอบที่ปากช่อง เจาะรูที่ผลน้ำเต้า 3 รู ใช้เชือกร้อยมัดผลน้ำเต้า ให้แน่นติดปากช่อง แล้วใส่ เสื้อผ้าให้เหมือนมนุษย์ให้มากที่สุด อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำหุ่นเชียงซ่อง ประกอบด้วย

1. ซ่องที่ใช้สำหรับใส่ปลาคือจะเป็นซ่องที่ใช้แล้วหรือซ่องใหม่ก็ได้มีขนาดพอเหมาะไม่เล็กหรือใหญ่ จนเกินไปถ้าจะให้ศักดิ์สิทธิ์และขลังควรเป็นซ่องที่เคยใช้แล้ว
2. ใช้ไม้เนื้อแข็งขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.50 นิ้ว ยาวประมาณ 60-70 เซนติเมตร จำนวน 2 ท่อน และยาวประมาณ 50 เซนติเมตร จำนวน 1 ท่อน
3. ผลน้ำเต้าแห้งขนาดพอที่จะครอบปากช่องได้ จำนวน 1 ลูก
4. เสื้อผ้าไหมสีดำ ขนาดพอที่จะสวมซ่องได้พอดีจำนวน 1 ตัว
5. ผ้าสีแดง 1 ผืน ขนาดกว้างประมาณ 2 นิ้ว ยาวประมาณ 50 เซนติเมตร

จะเห็นได้ว่าพิธีกรรมเชียงซ่องของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวนี้เป็นพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธา เป็นกฎระเบียบทางสังคม ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งถึงแนวคิด และขั้นตอนของการทำพิธีกรรมเชียงซ่องแล้วจะเห็นว่าพิธีกรรมนี้ได้รวบรวมเอาลักษณะทางวัฒนธรรมไว้หลายด้านด้วยกัน การกำหนดขั้นตอนพิธีกรรม ผู้ประกอบพิธีกรรม เครื่องเซ่น ตลอดจนผู้ร่วมในพิธีกรรม เหล่านี้ล้วนยืนยันให้เห็นว่า พิธีกรรมเชียงซ่องนี้ถือเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรมที่บ่งชี้ถึง อัตลักษณ์ของหมู่บ้านได้อย่างชัดเจน จึงเป็นประเพณีที่มีคุณค่าที่ควรสืบสานให้รุ่นหลังได้รับรู้และคงอยู่สืบไป ผลจากการศึกษาวิเคราะห์พิธีกรรมเชียงซ่องของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวบ้านตาโกน ตาบลตาโกน อําเภอมะนัง

จันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยจะนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาเป็นศิลปะการแสดงเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมเชิงซ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในประเทศไทยต่อไป

ทามุ่เนียงซ้องก่อนตคแต่ง และมุ่เนียงซ้องในระหว่างการทำพิธีกรรม

คุณค่าและบทบาทของพิธีกรรมเชิงซ้อน

กลุ่มชาติพันธุ์ต่างมีวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีโดยการ สื่อความหมายผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ทำทางการเคลื่อนไหวร่างกาย ที่เรียกว่า “การฟ้อนเต้น” “การขับลา” หรือ “การร้อง” ประกอบเสียงเพลง เสียงดนตรี พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี มีปรากฏให้เห็นในภูมิภาคนี้และยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มชนนั้นๆ

พิธีกรรมเชิงซ้อนจะสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและความเชื่อความศรัทธาของชาวอีสานแล้ว ยังพบว่าพิธีกรรมเชิงซ้อนนี้ยังให้คุณค่าในด้านต่างๆ เช่น

1. คุณค่าในเชิงวัฒนธรรม พิธีกรรมเชิงซ้อนเป็นพิธีกรรมความเชื่อของชุมชนที่มีมาแต่โบราณและยังแผ่อิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพลังแห่งความเชื่อในชุมชนอีสานเป็นการสร้างขวัญกำลังใจที่ดีที่จะทำให้คนในชุมชนมีกำลังใจมีความกระตือรือร้นที่จะประกอบสัมมาชีพ และตั้งตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดี ความเชื่อจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอีสานที่มั่นคงยืนยาวมาเป็นเวลานาน พิธีกรรม เชิงซ้อนจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภาพวัฒนธรรมความเชื่อที่เข้มแข็งทางหนึ่งของวัฒนธรรม

2. คุณค่าในเชิงสังคม สังคมอีสานถูกหล่อหลอมด้วยกรอบแห่งความเชื่อและพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งวงจรชีวิตล้วนแล้วแต่จะต้องมีพิธีกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ เช่น สูขวัญเดือน สูขวัญอุปสมบท สูขวัญเหื่อน หรือแม้แต่การงันเหื่อนดีเมื่อเสียชีวิต พิธีกรรมเหล่านี้ต้องผ่านการสื่อสารจากปราชญ์หรือผู้ที่อาวุโสเป็นที่นับถือของชุมชนที่เรียกว่า “หมอสูต” หรือ “เฒ่าจ้ำ” ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในด้านความคิดและพฤติกรรม ดี ชั่ว ทุกข์หรือสุข ของคนในชุมชน การยอมรับบทบาทของผู้นำในชุมชนทำให้สังคมสงบสุข ประองดอง และสามัคคีกัน พิธีเต้าเซียงซ้อง เป็นหนึ่งในพิธีกรรมที่สามารถจัดระเบียบสังคมได้เป็นอย่างดี เช่น คดีของหายที่มาจากการลักทรัพย์หรือเหตุผลใดๆ อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาท เป็นต้น แต่พิธีเต้าเซียงซ้องจะสามารถบรรเทาข้อข้องใจและความบาดหมางของคนในชุมชนให้เบาบางลง พิธีกรรมเชิงซ้อนจึงถือว่าเป็นพิธีกรรมที่สร้างสัมพันธ์อันดีในสังคมได้ทางหนึ่ง

3. คุณค่าในเชิงอนุรักษ์ การถ่ายทอดพิธีกรรมมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นการเผยแพร่กระบวนการซึ่งมีมูลฐานมาจากความเชื่อนั้น เป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวิถีแห่งชุมชนได้เป็นอย่างดี ชุมชนอีสานเข้มแข็งและมีพลวัตมายาวนานหลายชั่วอายุคนก็เพราะพลังแห่งความเชื่อที่หล่อหลอมคนในชุมชนได้ถึงแม้ในปัจจุบันวัฒนธรรมค่านิยมใหม่ๆ จะแพร่กระจายเข้ามาอย่างหลากหลาย แต่คนรุ่นใหม่ก็ยังคงรักษาเดินตามรอยพิธีกรรมที่ปู่ ย่า ตา ยาย ได้วางไว้ พิธีกรรมเชิงซ้อนจึงเป็นอีกพลังที่จะช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมให้เห็นถึงพลังพิธีกรรมเก่าแก่นี้

4. คุณค่าในเชิงระบบนิเวศน์ พิธีเต้าเซียงซ้องจะต้องประกอบพิธีกรรมที่ลานวัด ดอนปู่ตาหรือศาลเจ้าปู่ ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของชาวบ้าน และที่ใดที่เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ก็จะมีผู้ใดเข้าไปตัดต้นไม้หรือเข้าไปบุกรุกทำลายป่าแต่จะช่วยกันดูแลให้ต้นไม้เจริญเติบโตงดงามให้ร่มเงาเป็นอย่างดี ที่แห่งนั้นจะกลายเป็นที่เต็มไปด้วยความร่มรื่นสวยงามของหมู่บ้าน ผลสืบเนื่องมาจากพิธีกรรมอันเป็นมูลเหตุและเอื้อประโยชน์ในเชิงสภาพแวดล้อมตามมาได้อีกชั้นหนึ่ง

จากคุณค่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า “พิธีกรรมเซียงซ้อง” มิได้ทำหน้าที่ในฐานะในขณะทีกระทำพิธีกรรมเพียงเท่านั้นแต่ยังทำหน้าที่อื่น ๆ อันเอื้อประโยชน์ให้กับชุมชนอีสานในหลายบทบาท ซึ่งเป็นประโยชน์เชิงซ้อนตามมาที่ควรภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง พิธีกรรมเซียงซ้องมีแนวคิดสร้างสรรค์มาจากความเชื่อเกี่ยวกับดวงวิญญาณของเซียงซ้องโดยเชื่อว่าเป็นวิญญาณของเทพและความศรัทธาของ ชาวอีสาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและการจัดระเบียบทางสังคมให้มีความเข้มแข็ง ทั้งยังเป็นการให้เกิดการผ่อนคลายความตึงเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม และภัยที่เกิดจากธรรมชาติ อีกประการหนึ่งคือ การอนุรักษ์พิธีกรรมความเชื่อที่กำลังจะสูญหายไปจากชุมชนอีสาน

ความสำคัญของพิธีกรรมเซียงซ้อง

1. ทำให้คนไม่กล้าหาความผิด เนื่องจากถ้าหาผิดลงไปก็กลัวคนอื่นจะรู้ภายหลัง เพราะพิธีการเซียงซ้องเชื่อว่า เป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ และเซียงซ้องสามารถค้นหาผู้กระทำผิดได้ ดังนั้น ถ้าท้องถิ่นใดมีความเชื่อในพิธีนี้ ชาวบ้านจะไม่กล้าหาผิด ทำให้ท้องถิ่นนั้นอยู่กันด้วยความซื่อสัตย์และมีความสุข

2. เป็นที่พึ่งของคนได้รับทุกข์ เมื่อชาวบ้านเชื่อว่าเซียงซ้องสามารถขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไปได้ ชาวบ้านก็จะเป็นสุข โดยไม่ต้องกังวลใจว่าจะได้รับความเดือดร้อนจากสิ่งเลวร้ายหรือถ้ามีมาก็หวังพึ่งเซียงซ้องให้เป็นผู้ปราบปราม ใครจะมาหาผิดคิดร้ายก็ไม่กล้า

3. ทำให้ชาวบ้านตั้งอยู่ในความไม่ประมาท การใช้เซียงซ้องเสี่ยงทายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ถ้าเป็นเหตุการณ์ร้าย ชาวบ้านจะได้เตรียมตัวหาทางป้องกันหรือแก้ไขต่อไป

4. ทำให้เกิดความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรมในหมู่คณะ เช่น การไล่จับสัตว์ป่า ถ้าได้มาก็ต้องแบ่งให้เท่า ๆ กัน ไม่ให้โลภ ไม่ให้ลักขโมย ส่งผลให้ชาวบ้านมีความสุข

บทสรุป

จากการศึกษาความเป็นมา บทบาทหน้าที่และคุณค่าของพิธีกรรมการเซียงซ้องของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวบ้านตาโกน ตาบลตาโกน อาเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ทำให้ทราบถึงความเป็นมา บทบาทหน้าที่และคุณค่า ของพิธีกรรมการเซียงซ้อง และการประเมินค่าที่เกิดกับสังคมในส่วนรวม พิธีกรรมเซียงซ้องเป็นพิธีกรรมเสี่ยงทายที่มีคติความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ โดยมีความเชื่อว่า สิ่งที่เกิดเหตุการณ์ไม่ได้ เพราะผีบรรพบุรุษ ผีแถน เทวดา เป็นผู้กระทำ และสิ่งที่จะทำให้ชาวบ้านมีขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพ ต้องมีการประกอบพิธีกรรมเพื่อเสี่ยงทาย หากเกิดจากผีบรรพบุรุษ ผีแถน หรือเทวดา ก็จะ

มีการเซ็นสัญญาเพื่อให้เกิดความพอใจ แต่ถ้าเกิดจากสิ่งชั่วร้ายที่เข้ามาในหมู่บ้านหรือชุมชน ก็จะขับไล่สิ่งที่ไม่ดีให้ออกไป ดังนั้น เชียงฮ่องเป็นพิธีกรรมการเสี่ยงทายและการขับไล่ภูตผีแบบชาวบ้านที่มีความเชื่อศรัทธาในเรื่องพุทธศาสนาแบบชาวบ้านผสมกับเรื่องไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังเร้นลับเหนือธรรมชาติเหล่านั้น มนุษย์ในแต่ละสังคมให้ความ เกรงกลัว เกิดความเชื่อจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมนุษย์อย่างใกล้ชิด อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ สังคมใดจะมี ความเชื่อในเรื่องใดนั้นย่อมแสดงออกมาด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมให้สอดคล้อง กับความเชื่อนั้นๆ พิธีกรรมเชียงฮ่องชาติพันธุ์ไทยลาว บ้านตาโกน ตาบลตาโกน อเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ยังคงปฏิบัติมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธา ได้อย่างเหนียวแน่น ทำให้คนในชุมชนไม่กล้าหาความผิด ชาวบ้านไม่ใช้ชีวิตอย่างประมาท รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี นามาซึ่งความเชื่อสัตย์ต่อกัน ชุมชนก็มีความสุข ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะศึกษาพิธีกรรมเชียงฮ่อง ประกอบกับผู้วิจัยสอนทางด้านนาฏศิลป์ จึงคิดจะนำรูปแบบ และศิลปะการแสดงในพิธีกรรมเชียงฮ่องมาพัฒนาเป็นชุดการแสดง เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ในวิชานาฏศิลป์ และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไว้ เพื่อเผยแพร่ตลอดจนใช้เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน เพื่อนบ้าน และสังคมอีกต่อไป

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว อัดถาวร. (2520). “คติความเชื่อ ในเอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย (คติชนวิทยา สำหรับครู) หน่วยที่ 5-8” สาขาวิชาศิลปศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์.
- แก้ว พิลลา. (3, มีนาคม 2555) ผู้ร่วมพิธีกรรมเซี่ยงซ้องเป็นเมียเซี่ยงซ้องคนปัจจุบัน. สัมภาษณ์.
- คามี่ จันท. (3, มีนาคม 2555) ผู้ร่วมพิธีกรรมเซี่ยงซ้อง. สัมภาษณ์.
- ทิพย์ ชัยโย. (3, มีนาคม 2555). ผู้ทำพิธีกรรมเซี่ยงซ้องคนปัจจุบัน. สัมภาษณ์.
- ทิพย์วรรณ อิศรพันธ์. (3, มีนาคม 2555) ครูโรงเรียนบ้านตาโกน. สัมภาษณ์.
- ปราณี วงศ์เทศ. (2525). **เพลงพื้นบ้าน**. . กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- รัตนา ศิลตมะ. (3, มีนาคม 2555) ผู้ร่วมพิธีกรรมเซี่ยงซ้องถือเซี่ยงซ้องคนปัจจุบัน. สัมภาษณ์.
- ลาโย บัวสิงห์. (3, มีนาคม 2555) ผู้ร่วมพิธีกรรมเซี่ยงซ้อง. สัมภาษณ์.
- เลิศ อ่อนน้อม. (3, มีนาคม 2555) ผู้ร่วมพิธีกรรมเซี่ยงซ้องเป็นคนสื่อสารกับเซี่ยงซ้องคนปัจจุบัน. สัมภาษณ์.
- สาลี รัชสุทธิ. (2550). สืบสานตำนานบุญประเพณีอีสาน. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2529). **โลกทัศน์อีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.